

Nr 58.

Ankom till riksdagens kansli den 19 mars 1946 kl. 1 em.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition
angående förrådsorganisation för försvarets läkemedel.*

(1:a avd.)

I propositionen nr 11 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1946, föreslagit riksdagen att godkänna av departemenschefen i berörda statsrådsprotokoll förordade grunder för förrådsorganisation för vård och omsättning av försvarets läkemedel.

Genom beslut den 30 juni 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för försvarsdepartementet att tillkalla högst sju sakkunniga för att inom departementet biträda med fortsatt utredning rörande organisationen av försvarsväsendets läkemedelsförsörjning. De sakkunniga — 1944 års utredning rörande försvarets läkemedelsförsörjning — ha den 14 juni 1945 avgivet promemoria med förslag rörande vård och omsättning av försvarets läkemedel.

I fråga om principerna för förrådsuppläggningsen av humanläkemedel har utredningen föreslagit, att läkemedlen uppläggas uteslutande i militära förråd, därvid utredningen med hänsyn till beredskapssynpunkterna icke ansett sig kunna förorda en sammandragning av läkemedlen till ett enda centralförråd. Utredningen har till behandling upptagit två huvudalternativ för förrådets förläggning, nämligen det regionala och det lokala. Enligt det förra alternativet skulle läkemedlen uppläggas vid — förutom militärapoteket — nio regionala centraler, belägna i Linköping, Skövde, Sollefteå, Hässleholm, Boden, Visby, Göteborg, Karlskrona och Örebro. Enligt det lokala alternativet åter skulle i mobiliseringsutrustningen för linjeförbanden (motsvarande) ingående läkemedel uppläggas i utrustande förbandsmobiliseringsdepå eller, där de lokala förhållandena sådant medgäve, i ett för garnisonsorten gemensamt förråd. Läkemedelsutrustningen för i Stockholm eller dess närhet förlagda förband skulle dock omhändertagas av militärapoteket och läkemedel för vid trängkårernas mobiliseringscentraler utrustade förband överföras till vederbörande trängkårs mobiliseringsdepå. För de av försvarsområdena uppsatta förbanden — lokalförsvarsförbanden — ävensom för krigssjukhusen och krigssjukstugorna skulle läkemedel i regel uppläggas vid lämpligt, inom försvarsområdet beläget truppförband eller, i vad anginge marina försvarsområden, vid marindistrikts- eller kustartilleriförsvarsförråd. Då så i undantagsfall icke lämpligen kunde ske, skulle militärapoteket omhänderhava läke-

medlen. De för krigssjukvårdsanstalterna inom VI. och VII. militärområdena avsedda läkemedlen skulle dock förvaras vid krigssjukvårdsmaterieförrådet i Boden respektive krigssjukvårdsmaterieförrådet i Visby. Av ersättningsbehovet skulle etappsatser av läkemedel uppläggas.

I promemorian har utredningen företagit en jämförelse mellan organisationsförslagen, varvid till en början kostnadsfrågan beröres.

Utredningen har uppskattat utrymmesbehovet för läkemedlen — bortsett från förråden i militärapoteket, som behandlas i ett särskilt avsnitt av promemorian — till 2 900 m² vid det regionala och 2 600 m² vid det lokala alternativet. Huruvida det angivna utrymmet kan göras tillgängligt i redan befintliga lokaler eller nybyggnader erfordras, anser sig utredningen i avvaktan på resultatet av organisationsnämndens undersökningar icke kunna bedöma. Utredningen understryker i detta sammanhang vikten av att förråden i Boden och Visby, vilka vore avsedda att täcka läkemedelsåtgången under en längre tid, inrymdes i bombsäkra lokaler.

Personalkostnaderna har utredningen vid det regionala alternativets tillämpning uppskattat till följande belopp.

4 apotekare, arvode efter 3 000 kronor	kr. 12 000
5 » » » 2 400 »	» 12 000
9 förrådsmän (bruttolön beräknad enligt 5 löneklassen med 31 % tillägg)	» 34 300
kvartalsinspektioner vid 46 truppförbandssjukhus à 25 kronor....	» 4 600
reskostnads- och traktamentsersättningar	» 300
	<u>Summa kr. 63 200</u>

Vid det lokala alternativet skulle personalkostnaderna enligt utredningens beräkningar utgöra

7 apotekare, arvode efter 2 400 kronor.....	kr. 16 800
37 » » » 600 »	» 22 200
tilläggsarvoden	» 3 000
7 förrådsmän (bruttolön beräknad enligt 5 löneklassen med 31 % tillägg)	» 26 500
reskostnads- och traktamentsersättningar	» 300
	<u>Summa kr. 68 800</u>

Förutom kostnader för lokaler och personal föranleder förrådsorganisationen utgifter även för läkemedlens distribution. Dessa utgifter — avseende frakt och emballage — anser utredningen bliva något högre vid det lokala än vid det regionala systemet. Den av transportererna omfattade totala läkemedelskvantiteten skulle nämligen i det förra fallet bliva fördelad på ett större antal sändningar än i det senare alternativet. Kostnadsökningen syntes dock icke kunna bliva av större storleksordning.

Sammanfattningsvis har utredningen anfört, att med hänsyn till den relativt obetydliga skillnaden i kostnader mellan de två alternativen torde

vid valet mellan dem de ekonomiska synpunkterna icke böra tillmätas avgörande betydelse. Den regionala organisationen tillgodosåge otvivelaktigt vård- och omsättningskraven bättre än den lokala. Ur beredskapssynpunkt vore däremot det regionala alternativet underlägset det lokala men borde dock kunna anses fylla rimliga anspråk även i detta hänseende. Utredningen förordar det regionala alternativet.

Utredningen har i detta sammanhang såsom sin uppfattning uttalat, att övervägande skäl syntes tala för att vid läkemedelscentralerna i Boden och Karlskrona borde bibehållas den ordning, som vuxit fram under beredskapstiden med särskilda apotek såsom filialer till militärapoteket. Enligt vad utredningen inhämtat syntes antalet värnpliktiga apotekare, som hade att fullgöra assistent- och facktjänstgöring, kunna beräknas bliva tillräckligt för att en värnpliktig apotekare ständigt skulle kunna vara tillgänglig vid vardera apoteket.

Beträffande omsättningen av läkemedlen har utredningen föreslagit, att desamma skulle omsättas genom utnyttjande i första hand av civilapoteken. Detta borde emellertid enligt utredningens mening icke utgöra hinder för militärapoteket att i omsättningssyfte försälja läkemedel, framför allt s. k. fria handelsvaror, även till de statliga affärsdrivande verken samt till kemisk-tekniska företag m. fl.

Utredningen har föreslagit, att den centrala handläggningen av ärenden rörande djurläkemedel liksom hittills skulle ankomma på arméförvaltningens intendenturavdelning (häst- och veterinärmaterielbyrån), vilken dock borde ha att i nödig utsträckning samråda med försvarets sjukvårdsförvaltning. Inköp av erforderliga läkemedel borde enligt utredningens mening — i motsats till vad hittills i allmänhet skett — verkställas från militärapoteket, vilket jämväl borde tagas i anspråk för den omsättning, som kunde vara påkallad.

I fråga om läkemedlens förvaring ansåge utredningen, att de läkemedel, som för närvarande vore upplagda vid arméns intendenturförråd i Stockholm, borde överflyttas till militärapoteket. Utredningen förordade, att i den mån det nu bestämda förrådsbehovet funnes böra uppläggas de för Stockholms garnison avsedda läkemedlen skulle omhändertagas av militärapoteket samt övriga förråd uppläggas i de föreslagna förrådscentralerna för humanläkemedel.

För läkemedlens skötsel syntes den av utredningen föreslagna personalen vid förrådscentralerna kunna utnyttjas. Med hänsyn till den relativt obetydliga mängden av djurläkemedel funne utredningen det icke erforderligt att i anledning av djurläkemedlens överförande till centralerna fastställa arvodena för de vid centralerna anställda apotekarna till högre belopp än de förut föreslagna.

Departementschefen, som redogjort för remissmyndigheternas yttranden i ärendet, har för sin del anfört följande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen lagring av läkemedel för krigsmaktens behov

ägt rum. Till grund härfor ha legat av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter rörande lagerhållningens storlek under fredstid. Lagringen av humanläkemedel har verkställts i föreskriven omfattning, medan däremot djurläkemedel endast delvis upplagts i förråd. För läkemedlens handhavande har under beredskapstiden en provisorisk förrådsorganisation utbildats. Den behövliga omsättningen har i stort sett kunnat vinnas genom förbrukningen inom försvaret och vid karolinska sjukhuset.

Vid övervägandet av frågan om den ordning, som bör tillämpas under normala fredliga förhållanden, inställer sig till en början spørsmålet i vilken utsträckning läkemedel skola vara upplagda i förråd. Avgörandet härutinnan är av betydelse för förrådsorganisationens utformning. Det är av vikt även av den anledningen, att viss årlig kassation av läkemedel synes oundviklig, om den nuvarande lagerhållningen bibehålles.

Vid prövningen av spørsmålet torde få förutsättas, att en betryggande beredskap på förevarande område alltjämt skall upprätthållas. Med denna utgångspunkt är en viss förrådshållning ofrånkomlig. Att bygga läkemedelsförsörjningen på leveranskontrakt med civilapotek — en metod som redan tillämpats men icke givit tillfredsställande resultat — synes i varje fall beträffande humanläkemedlen icke kunna ifrågakomma. I förråd måste i första hand uppläggas de läkemedel, med vilka förbanden skola utrustas vid förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering. Då utrustningen i regel är avsedd endast för kortare tid, inom vilken nya läkemedel skola kunna ställas till förfogande, är det vidare nödvändigt, att en del av ersättningsbehovet finnes i förråd. Storleken av detta förrådsbehov är väsentligen beroende av de under krig förefintliga produktionsmöjligheterna i fråga om läkemedel. Ju snabbare produktionsapparaten kan anpassas för uppgiften att fullständigt och varaktigt försörja försvaret med dess krigsbehov av läkemedel med samtidigt tillgodoseende av den civila förbrukningen, desto mindre blir förrådsbehovet. Nu gällande föreskrifter om lagerhållningens storlek ha utfärdats med beaktande av läkemedelsindustriens tillverkningsförmåga. Uteslutet är emellertid icke, att den industriella beredskapen skulle kunna i viss grad höjas genom statliga eller andra åtgärder av ej alltför kostnadskrävande natur. Om så skedde, skulle råvaror — särskilt sådana som importeras — och emballage uppläggas i stället för färdiga läkemedel. Då råvarorna i allmänhet äro avsevärt hållbarare än de ur dem framställda läkemedlen, skulle härigenom gynnsammare förutsättningar för omsättningen åstadkommas. Även värden skulle förenklas. Ifrågakomma kunde dessutom att anförtro förvaringen åt annat organ än den militära förrådsorganisationen.

För bedömning av möjligheterna och lämpligheten av att genom åtgärder på produktionsområdet begränsa förrådsbehovet av färdiga beredningar tarvas undersökningar rörande produktionstekniska och andra förhållanden. Försvarets sjukvårdsförvaltning, som redan upptagit spørsmålet till behandling, läser i sinom tid komma att framlägga förslag i ämnet. Ehuru resultatet av sjukvårdsförvaltningens utredning icke föreligger, torde å andra sidan finnas tillräckligt underlag för att redan nu upptaga frågan om förrådsorganisationens utformning i fredstid. Av vad jag förut anfört framgår nämligen, att en lagerreduktion endast kan avse en del av ersättningsförrådsbehovet. Av detta behov måste en avsevärd kvantitet förutsättas bli upplagd vid militärapoteket. Vid förråden i landsorten skulle alltså endast en del av detta förrådsbehov förvaras med fördelning på ett större eller mindre antal förråd, som därjämte skulle innehålla i utrustningen ingående läkemedel. Om en förrådsuppläggning i huvudsaklig överensstämmelse med ettdera av de av utredningen angivna alternativen — det lokala eller det regionala — skulle komma till stånd, kan det antagas, att de i dessa förråd

upplagda läkemedlen endast skulle motsvara vad som under alla förhållanden måste finnas av färdiga beredningar. Vad militärapoteket angår, skulle en minskad förrådshållning av färdiga läkemedel visserligen kunna förmodas i någon mån nedbringa personalbehovet men däremot knappast påverka organisationen i stort. Å andra sidan är det uppenbart, att förrådsorganisationen bör utformas på sådant sätt att en begränsning lätt kan ske, därest sjukvårdsförvaltningens förutnämnda utredning skulle visa, att en sådan är möjlig att genomföra.

Då jag härnäst övergår att närmare granska förrådsorganisationen, vill jag till en början erinra, att för läkemedelsförvaringen två system varit i tillämpning. Vid tiden närmast före krigsutbrottet voro utrustningsförråd — avsedda för armén — upplagda å civilapoteken. Under beredskapstiden ha försvarets läkemedel — med undantag av utrustningen för vissa krigssjukhus — förvarats i militära förråd. För de förråd, som nu finnas och som böra uppläggas utanför militärapoteket, saknas tillräckligt utrymme å civilapoteken. Om dessa skulle tagas i anspråk för läkemedelsförvaring, måste alltså läkemedlen uppdelas på enskilda och statliga förråd. En sådan uppdelning torde emellertid, såsom utredningen framhållit, föranleda svårigheter av skilda slag och torde knappast medföra lägre kostnader än uppläggning inom statliga förråd. På grund härav har jag i likhet med utredningen kommit till den uppfattningen, att de militära organen själva böra omhändervä de ifrågakommande läkemedlen.

Den under beredskapstiden utbildade provisoriska organisationen har inneburit, att läkemedlen, särskilt inom armén, fördelats på ett mycket stort antal förråd i lokaler som i regel lämpat sig mindre väl för läkemedelsförvaring. För läkemedlens skötsel ha visserligen vid ett fåtal större förråd apotekare tagits i anspråk. I övrigt har emellertid vården måst anförtros åt personer utan farmaceutisk utbildning, på vilka större anspråk icke kunnat ställas. Att en ändring av dessa förhållanden är påkallad, såframt icke stora värden skola gå till spillo och läkemedelsberedskapen äventyras, är uppenbart. Återgången till normalt fredstillstånd har visserligen automatiskt medfört en viss förbättring med avseende å läkemedelsförvaringen, i det att läkemedel kunnat indragas till större förråd. Å andra sidan äro de personella förhållandena snarast försämrade, då efter beredskapsinkallelsernas upphörande tillgången på värnpliktig personal med farmaceutisk utbildning avsevärt minskats.

De faktorer, som främst göra sig gällande vid planläggning av förrådsorganisationen, äro läkemedlens vård och omsättning samt organisationens beredskap. För en fullgod vård fordras lämpliga förvaringslokaler och fackutbildad personal. Omsättningen ställer liknande anspråk på personalen. Den underlättas givetvis, om förrådsuppläggningsen icke är alltför decentraliserad. För att beredskapen skall kunna anses tillfredsställande, måste läkemedlen ständigt befinna sig i användbart skick, snabbt kunna tillställas förband och inrättningar samt vara upplagda på ett betryggande sätt. Alla de nu angivna fordringarna på förrådsorganisationen torde icke kunna samtidigt i full utsträckning tillgodoses. I varje fall är detta icke möjligt, om kostnaderna skola hållas inom en begränsad ram. En avvägning måste därför komma till stånd.

I likhet med utredningen anser jag, att ett sammanförande av läkemedlen till ett enda centralförråd, exempelvis militärapoteket, av beredskapsskäl icke bör komma i fråga. De möjligheter, som kunna vägas mot varandra, äro därför endast två: en regional uppläggning eller en spridning av förråden, vilken mer eller mindre ansluter sig till förbandens placering. Den förstnämnda möjligheten motsvaras i utredningens promemoria av det regio-

nala, den senare möjligheten av det lokala systemet. På de av de sakkunniga anförda skälen har jag i likhet med de hörda myndigheterna funnit mig böra förorda en regional uppläggnings av läkemedlen.

I överensstämmelse med utredningens förslag torde antalet regionala förrådscentralorter böra bestämmas till nio. På Kungl. Maj:t lärers få ankomma att besluta rörande förläggningen av dessa förrådscentraler. Med avseende å framfört förslag om inrättande av ett till läkemedelscentralen i Sollefteå anslutet förråd i Umeå, avsett särskilt för veterinärsjukvården, vill jag erinra, att förråd av djurläkemedel icke upplagts vid förbanden. För utrustningsbehovets tillgodoseende ha i stället kontrakt tecknats med apoteksinnehavare å förbandens förläggningsorter. Till frågan, huruvida och i vilken utsträckning förrådsbehovet av djurläkemedel bör uppläggas, finner jag mig icke för närvarande böra taga ställning. Såsom jag förut erinrat, pågå inom försvarets sjukvårdsförvaltning undersökningar rörande möjligheterna att i viss omfattning nedbringa förrådshållningen. Åt sjukvårdsförvaltningen torde böra uppdragas att i samråd med arméförvaltningen framlägga förslag angående förrådshållningen även beträffande djurläkemedel. Jag anser därför, att ett förråd i Umeå i varje fall icke tills vidare, bör komma till stånd.

Övertygande skäl synas mig däremot ha förebragts för bibehållande av filialapoteken i Boden och Karlskrona. Bodenfilialen torde liksom för närvarande böra tjänstgöra såsom sjukhusapotek vid det till staden förlagda garnisonssjukhuset. I ett par remissyttranden har ifrågasatts, att filialen i Karlskrona skulle få motsvarande funktion i förhållande till länslasarettet i sistnämnda stad. Sjukhusapotek inrättas enligt gällande bestämmelser å sjukvårdsanstalter, där Kungl. Maj:t med hänsyn till läkemedelsförsörjningens omfattning eller av andra skäl så finner nödigt. Med hänsyn härtill förefinnes icke anledning att i detta sammanhang ingå på denna fråga.

Personalorganisationen vid läkemedelscentralerna synes i enlighet med utredningens förslag böra utgöras av en apotekare såsom föreståndare och en förrådsman. Det får förutsättas, att förrådsmanen tages i anspråk för annat förrådsarbete vid vederbörligt truppförband i den mån hans tid det medger. Av vikt är att som föreståndare kunna anställas dugande personer med intresse för uppgiften att främja läkemedlens omsättning. Med hänsyn härtill böra arvoden icke tillmätas för snävt. Å andra sidan kan omfattningen av arbetsuppgifterna — vilka jag föreställer mig kunna till stor del fullgöras på fritid — icke i förväg exakt beräknas. Med utgångspunkt från utredningens uppskattning av arbetstiden och med beaktande av storleken av de arvoden, som utbetalats till de vid trängkärerna anställda apotekarna, har jag ansett mig böra föreslå, att arvoden bestämmas till av utredningen föreslagna belopp. Kungl. Maj:t torde emellertid böra ha möjlighet att, om så skulle finnas påkallat, fastställa högre ersättning.

Förrådsmännen torde i likhet med övriga förrådsmän böra hänföras till 5 lönegraden.

I de sakkunnigas utredning liksom i remissutlåtandena har frågan om möjligheterna att trygga en tillfredsställande omsättning av läkemedlen ingående behandlats. Denna fråga synes icke vara av natur att behöva underställas riksdagens prövning. Med hänsyn till frågans samband med förrådsorganisationens utformning och militärapotekets personalbehov har jag emellertid ansett mig böra redogöra för föreliggande förslag och för min egen uppfattning. Av utredningen framgår, att det årliga omsättningsbehovet omfattar läkemedel med ett sammanlagt värde av omkring 442 000 kronor. Härav beräknas inom försvaret och vid karolinska sjukhuset kunna omsättas läkemedel till ett värde av omkring 148 000 kronor respektive

19 000 kronor. För omsättning av återstoden stå två huvudvägar öppna, nämligen omsättning via civilapoteken och genom direktförsäljning till civilsjukhusen. Dessa möjligheter kunna dock icke lämpligen komma till användning samtidigt. Genom direktförsäljning till civilsjukhusen kan man vänta sig nå en maximal omsättning av omkring 146 000 kronor, varefter en icke omsättningsbar rest av läkemedel till ett värde av 129 000 kronor skulle återstå. Resultatet av en omsättning via civilapoteken ha de sakkunniga funnit sig icke kunna ange med en mera exakt siffra. De sakkunniga anse emellertid, att större omsättning bör kunna vinnas på denna väg än vid direktförsäljning till civilsjukhusen och förorda även denna lösning framför sjukhusalternativet. Jag vill här nämna att, enligt till mig överlämnat utdrag av protokoll, hållet vid ordinarie sammanträde med fullmäktige för Sveriges apotekareförbund den 5 och 6 juni 1945, fullmäktige beslutat, att civilapoteken, när så kommer att visa sig behövt, skola i första hand från militärapoteket täcka sitt behov av sådana läkemedel, som ingå i försvarets förråd i fredstid och icke kunna i erforderlig omfattning omsättas inom försvaret eller vid karolinska sjukhuset. Apoteken skola vidare enligt fullmäktiges beslut medverka till att sådana läkemedel komma till användning i största möjliga utsträckning. Framhållas må ytterligare, att apotekarorganisationerna i sitt remissyttrande uttalat, att den erforderliga omsättningen enligt de av utredningen uppdragna riktlinjerna torde kunna förväntas i stort sett komma att ske på ett tillfredsställande sätt.

För egen del har jag kommit till den uppfattningen, att relativt gynnsamma möjligheter föreligga att reglera omsättningen av läkemedlen på sådant sätt att kassation kan undvikas. Det är dock härvid av synnerlig vikt, att försvarets myndigheter ägna oavlätlig uppmärksamhet åt denna fråga och äro så rustade, att verksamheten kan tillfredsställande bedrivas. I likhet med utredningen och remissmyndigheterna har jag funnit övervägande skäl tala för att i första hand civilapoteken tagas i anspråk för läkemedlens omsättning. Detta bör emellertid, såsom utredningen framhållit, icke utgöra hinder för militärapoteket att i omsättningssyfte försälja läkemedel även till de statliga affärsdrivande verken samt till kemisk-tekniska företag m. fl. Skulle erfarenheterna visa att tillfredsställande resultat icke nås på denna väg lär det få ankomma på Kungl. Maj:t att taga frågan under förnyad prövning och vidtaga de åtgärder som kunna finnas lämpliga.

Beträffande omsättningsverksamhetens organisation delar jag utredningens mening, att verksamheten bör stå under ledning av militärapoteket. För möjliggörande därav bör vid detta apotek finnas central lagerbokföring. På försvarets sjukvårdsförvaltning och militärapoteket bör ankomma att avgöra hur verksamheten i detalj skall handhas.

Vad de sakkunniga föreslagit rörande inköp och förvaring av djurläkemedel ger mig icke anledning till erinran. Inköp bör således — i motsats till vad hittills i allmänhet varit fallet — verkställas av militärapoteket.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit torde de årliga kostnaderna för förrådsorganisationen i enlighet med de sakkunnigas kalkyler kunna beräknas till omkring 65 000 kronor förutom kostnader för militärapoteket och för läkemedlens distribution. Av detta belopp torde kostnaderna för arvoden till förrådsföreståndarna och löner till förrådsmännen — tillhoppa omkring 60 000 kronor — böra bestridas från försvarsgrenarnas avlöningsanslag. Till frågan om härav betingade jämkningar i avlöningsstaterna för försvarsgrenarna torde jag få återkomma i samband med äskande av anslag för nästa budgetår till avlöningar till aktiv personal m. fl. vid försvarsgrenarna. De återstående kostnaderna, omkring 5 000 kronor, belöpa väsentligen på inspektioner varje kvartal av vissa läkemedelsförråd och böra i likhet med distri-

butionskostnaderna bestridas från härför avsedda anslag å riksstatens fjärde huvudtitel.

Av utredningen framgår att förslaget genomförande medför behov av vissa smärre byggnadsarbeten m. m. vid armén. Kostnaderna härför torde böra och kunna bestridas från inom ramen för 1942 års försvarsbeslut anvisade anslag till anordnande av förråd vid arméns truppförband.

Det lär er få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser som erfordras vid bifall till vad jag nu föreslagit.

Utskottet.

Det föreliggande förslaget åsyftar att åstadkomma en efter normala freds-förhållanden anpassad organisation för handhavande av de vid försvaret upplagda läkemedelsförråden.

I fråga om förvaringen av humanläkemedlen har såsom i ärendet erinrats två system varit i tillämpning. Vid tiden närmast före världskrigets utbrott voro utrustningsförråd — avsedda för armén — upplagda å civilapoteken, medan under beredskapstiden försvarets läkemedel med vissa undantag förvarades i militära förråd. Det har framhållits, att med hänsyn till den betydande ökning, läkemedelslagren undergått, civilapoteken endast i begränsad omfattning kunna mottaga försvarsväsendets läkemedel. En utväg vore att uppdelade läkemedelslagren på militära och civila förråd men en dylik anordning skulle såsom i ärendet påvisats medföra förvaltningstekniska svårigheter. Med hänsyn härtill anser utskottet sig böra förorda, att läkemedlen såsom under beredskapsprovisoriet varit fallet uppläggas i militära förråd. Utskottet ansluter sig alltså till departementschefens förslag i denna del.

Beträffande förrådens förläggning har en sammandragning av läkemedlen till ett enda centralförråd ansetts ur beredskapssynpunkt icke böra ifrågakomma. Häri instämmer utskottet. I fråga om en decentraliserad förrådsförläggning hava två alternativ framlagts, det regionala och det lokala. Enligt förstnämnda alternativ skulle läkemedlen uppläggas vid — förutom militärapoteket — nio regionala centraler. Det lokala alternativet innebär en spridning av förråden, vilken mer eller mindre ansluter sig till förbandens placering. En jämförelse mellan de båda organisationsförslagen ur kostnads-synpunkt ger vid handen, att skillnaden mellan dem är tämligen obetydlig. Ur vård- och omsättningssynpunkt synas däremot övervägande skäl tala för det regionala systemet, vilket utskottet finner sig i likhet med departementschefen böra förorda. Antalet förrådscentralorter torde böra bestämmas till nio, därvid det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta rörande förläggningen av dessa förrådscentraler.

Utskottet är ense med departementschefen om att filialapoteken i Boden och Karlskrona böra bibehållas och att bodenfilialen liksom för närvarande bör tjänstgöra såsom sjukhusapotek för det till staden förlagda garnisons-sjukhuset.

Enligt förslaget skulle personalorganisationen vid läkemedelscentralerna utgöras av en apotekare såsom föreståndare och en förrådsman. Häremot har utskottet icke något att invända. Ej heller synes någon erinran vara att framställa mot att apotekarna tillerkännas arvode att utgå med 3 000 kronor för år vid de fyra större centralerna och med 2 400 kronor vid de

mindre centralerna. Utskottet tillstyrker, att Kungl. Maj:t beredes möjlighet att, därest så skulle befinnas nödvändigt för erhållande av lämplig person såsom föreståndare, fastställa arvudet till högre belopp. Förrådsmännen torde på sätt föreslagits böra placeras i 5:e lönegraden.

Till vad departementschefen anfört i fråga om läkemedlens omsättning vill utskottet giva sin anslutning. Vid jämförelse mellan de två alternativen för omsättning utanför försvaret och karolinska sjukhuset, nämligen direktförsäljning till civilsjukhusen och försäljning via civilapoteken synas utskottet sålunda övervägande skäl tala för sistnämnda alternativ. Därest erfarenheterna skulle visa, att tillfredsställande resultat icke nås på denna väg, torde det såsom departementschefen föreslagit få ankomma på Kungl. Maj:t att taga frågan under förnyad omprövning och vidtaga de åtgärder, som kunna befinnas lämpliga. Även i fråga om omsättningsverksamhetens organisation ansluter utskottet sig till föreliggande förslag och förordar sålunda, att denna verksamhet bör stå under ledning av militärapoteket.

I fråga om djurläkemedlen synes förslaget godtagbart med avseende å såväl förvaring som inköp av dylika läkemedel.

Utskottet har icke något att erinra vare sig mot den verkställda beräkningen av de årliga kostnaderna för den av departementschefen förordade förrådsorganisationen eller mot det föreslagna sättet för desammas bestridande. De kostnader för vissa smärre byggnadsarbeten m. m., som ett genomförande av föreliggande förslag medför, synas i enlighet med departementschefens förslag böra få bestridas från de anslag till anordnande av förråd vid arméns truppförband, vilka anvisats inom ramen för 1942 års försvarsbeslut.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1946 förordade grunderna för förrådsorganisation för vård och omsättning av försvarets läkemedel.

Stockholm den 19 mars 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Lindström, Larsson, Andrén, Karl Andersson, Heiding, Ekströmer, Gustaf Ivar Anderson, von Heland, Gillström, Rosenberg* och *Albertsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Ward, Falla, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Pettersson* i Dahl, *Åkerström, Boman* i Kieryd, *Persson* i Vinberg och *Birke*.